

МАПА ДО ЧОВЕКОВОГ СРЦА

Маја до човековој срца је озбиљна, опширна збирка од 215 страница, подељена у седам целина, брижљиво и лепо уређена. Усредсређена на вешто поигравање речима, она нам не нуди разоноду илустрацијама, али је зато лепе прелепе корице, на којима је ретуширана фотографија Француза Паскала Фалоа (Pascal Fallot). Збирка обухвата поезију насталу између 2008. и 2012. године, дакле новијег датума, и самим тим осликава песничка стремљења друге деценије XXI века. Посвета: „за Сваку/ Нико“ уводи нас у прву загонетку чији се смисао наслућује током читања књиге. Свако песничко дело је загонетка.

Међутим, сећам се да сам рекао Карлосу Роберту да сам након читања његове збирке помислио како сам нашао писца пратећи његову „мапу“. Прво ваља појаснити да та књига не настоји да буде мапа *човековој срца*, фигуративно, већ нас она *води до човековој срца*. То није *човекова маја* већ мапа усмерена *ка човеку*, којег, можда, доживљавамо генерички, не зато што признаје да је згрешио у савременој родној дијалектономији која захтева равноправне просторе за жену, већ стога што „човек“ Карлоса Роберта у себи садржи Адамово ребро, а са Евом, припојеном свом бићу, негује разнолик и сложен однос, обавијен тајновитошћу и двосмислом који лебде над стиховима. (То наводим тек као провизорну претпоставку).

Па ипак, могло би се рећи да „мапа“ несумњиво одражава вољу за трагањем за смислом, оријентацију, силну жељу да схватимо њено значење, много више него да га разумемо, можда стога што Карлос Роберто доводи у сумњу могућност да постоји то што су неки, попут Марије Самбрано (María Zambrano), покатак називали „песнички ум“,¹ ум који се разликује од грчког поимања, који је опскрбљен другим средствима и циљевима – међу којима се, по Самбрановој, истиче „творевина човека“ – и без сумње, много више, и неоспорно, представља *рационалан ум*, или једноставно – логички ум.

Књига Карлоса Роберта је мала одисеја, односно путовање и пустоловина које сликовито предочавају магловиту судбину, привидно произвољно уцртану на станицама разноликих острва. Књигу се отвара песмом „Координате пољупца“, на тренутак застаје код „Шест разгледница“, да би се, преко „Јемаје у Хавани“, неколико издаја, епитафа и путникових бележака, пробила до последњег дела, названог као и сама књига.

Прелиставање књиге омогућава нам да прикупимо значајне податке. Збирку отвара песма „Странкиња“ која је – премда нас њен почетак подсећа на ненадмашну пое-

¹ Ово посвећујем успомени на Ектора Сиарла (Héctor Ciarlo), аргентинског професора који је током мојих првих универзитетских година у нама подстицао снове о новим идејама, а нешто касније је објавио „критику песничког ума“ (San Juan: EdUPR, 1982). Марија Самбрано се не налази у његовој библиографији.

му *Има на свету једна земља* Педра Мира,² чију стогодишњицу рођења прослављамо ове године – посвећена истраживању прве тајновитости: жене. У једном стиху те песме збијени су атрибути који настоје да докуче неизрецив феномен, бременим сложеним супротностима. Потом следе „лажни знаци“ који, због примесе фантастике, више тако изгледају него што то јесу. У том смислу, силна жеља да се ишчита универзум верно осликава француски симболизам, и самим тим нас на махове подсећа на чувена Бодлерова „сагласја“. У „Картографињи“ пролазимо кроз колебљив процес градње и разградње, конструкције и деконструкције, који се наставља, „Понирањем у материју“, у лавиринт снова и бунила тајновитости који ће, као и све песме, уминати изванредним свршетком. Карлос Роберто показује да је пажљив песник који уме да пренебрегне све што је узгредно и да усредсреди енергију свог стиха прозачног израза упркос његовој двосмислености, како би је пренео, можда тумарајући, преко неодређених граница ствари, па чак и људи. Захваљујући тој срећној околности, свако искрцавање доноси ново изненађење.

Поезија Карлоса Роберта тежи дужем метру, слободном стиху, умереном тону, покатакд блиском прози, а понекад лиричношћу згуснутом између нагађања и изненађења, као што је случај са Борхесовом поезијом. Преиспитивање лебди над духом који тежи проматрању, премда му се не предаје у потпуности, већ учествује у њему, више с поштовањем него стидљиво, док открива стварност бремениту дихотомијама, дуалитетима и контрастима у којима се увек, иза извесног рањивог израза, назире позадинска нежност. Тело жене, на пример, више је суздржано него садржајно, значајно него означено. Одатле потреба за сталним препознавањем знакова, трагањем за симболима. Покатакд се разбирају само разочарања, чији исход је заборав. У другим случајевима наслућује се чудновата веза између космичких феномена сажетих у један, суштински и непосредан феномен, који се „буди у зрнима грожђа“.

Поезија Карлоса Роберта описује ту одисеју и бележи сведочанство са сваког острва. Стога не чуде ни *postcards* ни „14 несавршених романа“ о Јемаји. Те „романсе“³ не алудирају на осмерце већ на страст према неуобичајеном, ненаданом, према неочекиваном судару с магичним. „Издајства“ су отиснућа у енглески језик – понеко је само превод – или дилеме, попут оне која преиспитује ауторово доминиканско порекло и наводи га на размишљање о његовим годинама: „Шта више тежи / крв која је мост / или вода која је раздаљина?“ „Епитафи за непохрањену љубав“ представљају прогласе проистекле из љубавних тескоба којих песник заправо никада није у потпуности лишен, стога су „непохрањене“. А прозни пасажи представљају белешке с путовања више оствареног на путевима снова него стварности, у Маџадовом стилу, прожетим зачудним и песничким сликама.

² Педро Мир (1913-2000), доминикански књижевник, проглашен 1984. године за Националног песника Доминиканске Републике. Његова песма „Има на свету једна земља“ преведена је на многе светске језике. (Прим. њев.)

³ Аутор говори о шпанској романи, посебном роду шпанске поезије коју Менедес Пидал дефинише као „кратке епско-лирске песме које се певају уз пратњу неког инструмента (...)“ Најстарије записане романсе датирају из XV века. (Прим. њев.)

Седми и последњи део, „Мапа до човековог срца“, заправо је срце књиге, како због своје садржине тако и због тога што је аутор у њега уврстио четири велике, величанствене песме. Карлос Роберто у њима сажима склоп сазвежђа који се може видети, који једино има смисла, с особене, јединствене тачке гледишта, јер хаос је космос само за онога ко је искусио тај животни пут. Почине призором у којем „река је песма“. Потом река није река већ обележје, шифра, симбол у служби човека. Реч је о алегирији коју поред воде изражавају још камење, лишће и рибе. Осим тога што „река је песма“, аутор нам указује да је песма река којом, у динамичком односу, путују они и оне. Његова тачка гледишта има полна обележја, али скривени смисао није сведен само на еротичку или на сексуални ужитак. Поново се помаљају дуалитети, душа / тело, у виду питања – „шта је тело?“, „шта је душа“ – за којима следи снажна песникова жеља да им ухвати и искаже значење, да их дефинише, да начини мапу њиховог смисла. У том „човековом срцу“ човек огољава своју голотињу, своди се на своју суштину, распростира се и расплођује, растаче и заплиће, и свака родна теорија напоследку се распршује.

Многе читаоце поезија Карлоса Роберта подсећа на Неруду, али мени се чини да тај утисак пре стичу када слушају Карлоса Роберта како се диви црним острвима чиленаског песника и када зачују име његове издавачке куће, него што констатују истинско Нерудино присуство међу Карлосовим стиховима. Набрајање искустава и доживљаја, запрепаштења и изненађења, суочавања по први пут са бескрајном немогућношћу испољавања тог света огољене душе, могао би бити далеки нерудијански одјек, али тек као прожимање гласа изванредне аутентичности који нам на махове скреће курс пловидбе. Једино тако је Карлос Роберто могао да исцрта мапу свог сопственог и јединственог сазвежђа која ће га одвести „до човековог срца“, његове последње жеље и бродског дневника овог новог Одисеја.

По начину на који је срочена, ова књига припада аутору генерације после шездесетих, блиској поетици с краја ХХ века, веома повезаној са постмодернистичким струјама, мада не бих рекао да спада међу њих. У белешци о његовој претходној књизи, *Још увек*, објављеној у електронском часопису *Исла неїра* који из Аргентине уређује Габријел Импаљони (Gabriel Impraglioni), под називом „Блудња, мањак ероса, театар жеље у песми *Још увек* Карлоса Роберта Гомеса“, аутор види Гомесову поезију као „унутрашњу борбу за превазилажење судбине која нас наводи на блудњу“. Блудња је постмодернистички континент издељеног ја које је изгубило своју целину, па је стога отуђено, чудно самом себи, залутало. Отуда жеља да припада неухватљивом и да га поседује. Уколико је Карлосу Роберту полазна тачка била та блудња, онда нас не чуди ни сопствено настојање да докучимо шифровани знак који видимо на овој мапи.

(Са шпанској превела **Бојана Ковачевић Пејровић**)